

Hlavní název: Z doby cotillonů
Druh dokumentu: Monografie
ISBN: null
Autor: Bozděch, Emanuel
Strana: 19 - 38

SYSTEM
◆KRAMERIUS◆

Podmínky využití

NK ČR poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny NK ČR a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny NK ČR není možné bez případného písemného svolení NK ČR.

Národní knihovna ČR
Klementinum 190
110 00 Praha 1

kramerius@nkp.cz

neuvěříte, že jste byl někdy nejzajímavějším společníkem a živou zásobou všech novinek.

Croix. Činite mně křivdu, paní markýzko. Právě dnes nezasluhuji žádné výčitky ani od vás ani od kterékoliv jiné dámy, neb jsem vám zaopatřil novinku velezajímavou.

Markýzka (zvědavě). Jakou pak? (Maršálek zatím hovoří s Anežkou.)

Croix (s hlasem přitlumeným). Pohledte tamto do hery. S kým se baví paní maršálková tak živě?

Markýzka. S panem de Caraman.

Croix. Není to také novinka — k ulíbání?

Markýzka. Nemívám ve zvyku plésti se do záležitostí paní maršálové. (Stranou hledíc na Caramana.) Hezký, velmi hezký muž. (Na hlas.) Máte dnes neštěstí, milý hrabě. I já vám mohu posloužiti tajuplnou událostí. Snad že nám pomůžete na stopu. Dnes před večerem právě když jsme odjížděli, přinesl neznámý sluha podivný dar pro mou neteř, kytici uměle ze samých listů složenou a zlatou nití svázanou. Pravila jsem Anežce, by zahodila tak ošklivý dar, jehož význam nemůže býti jiný než: Jsi tak nepatrná, že nemám pro tebe ani jediného kvítka. Znáte však podivnou povahu Anežčinu. Právě proto vzala kytici s sebou na ples, by ukázala, jak málo se jí význam selamu dotknul.

Croix. Ani jediného kvítka? Dovolte, slečno! (Vezme kytici a pilně prohlídí.) Hle fialku skrytou mezi planým listím. (Podává Anežce s poklonou kytici.)

Markýzka (s ostrým přízvukem). Nevím, mám-li se

více obdivovati bystrosti vašeho důvtipu nebo vašeho zraku. Jest podivuhodno, že jste samojediný fialku našel. (Stranou.) Není pochybnosti více, že ji miluje; nebyla by to příležitost k pomstě? (K maršálkovi, jenž si byl zatím něco do své tobolky zapisoval.) Co pak si zapisujete, maršálku?

Maršálek. Myšlenku hrabětem právě pronešenou. Zdá se mi tak krásnou a hlubokou, že jí hodlám použítí v dopisování si s Voltairem. Má-li člověk štěstí dopisovati si s takovým velduchem, schopným jak nejvelebnější tak i nejjemnější myšlenky, musí hleděti, jak by ozbrojil i svého ducha zbraní nejrozmanitější. Právě v posledním listu — (Vytáhne několik listů.)

Markýzka. Nové psaní z Fernay? Zajisté opět překypující vtípem.

Anežka. Jsou všechny ty listy vlastnoruční?

Maršálek (nadutě). Mně píše Voltaire vždy vlastnoručně. Který list jest to? (Hledá.) Aha! Tento zde. (Čte.) „Drahý bratře v duchu svatém!“ (Samolibě se usmívá.) Tak mne někdy nazývá filosof fernayský. (Čte.) „Drahý bratře v duchu svatém! Proniknut myšlenkou vámi v posledním listu tak krásně vyslovenou, že zásada lidskosti stoletím naším na trůn povýšená krásnou úlohu má, vyrovnati ostré hrany nerovností před právem —“

Anežka. Tuto ideu jste skutečně vyřknul, pane maršálku?

Maršálek. Zajisté, slečno. Pochybujete snad?

Anežka. Děkuji vám za zbraň poskytnutou mně

proti vašim protivníkům, kteří nestydaté pomluvy o vás roztrušují.

Maršálek. Jaké pak?

Anežka. Opovažují se tvrditi, že jste před krátkým časem sedláka, jenž byl zajíce zastřelil, do smrti dal ubiti.

Maršálek. A co dále?

Anežka. Co dále? Není to mrzká lež?

Maršálek. Zajisté, neb nezemřel pod holí, nýbrž teprv za několik hodin následkem přirozené slabosti tělesného ústrojí. Tak dosvědčil soudní lékař a bití chlap ujíti nemohl, neb nesmím vzdor náhledům svým v ničem zadati výsadám svého stavu. Nesmíte vůbec, drahá slečno, zapominati, že i filosof může zůstatí šlechticem.

Anežka (stranou). A tyranem.

Markýzka (byla zatím hleděla do otevřeného listu). Hle mé jméno! Co pak vám píše Voltaire o mně?

Maršálek (čte). „Konečně vás prosím, byste se u paní de Logny přimluvil za pana de Conflans, mého strýce, jenž si přeje státi se guvernérem na ostrově Martinique. Doufám, že cestou tou dosáhne tím spíše cíle, an se narodil pod znamením Ve — (vázne) Ve — sty.“

Croix (stranou). Aha! Ve — nuše.

Maršálek. K prosbě přítele pojím prosbu svou a jsem jist, že baron de Conflans pod záštitou vaší, krásná paní, nad všemi soky zvítězí.

Markýzka. Buďte ubezpečen, pane maršálku, že největší radostí vyhovím žádosti vaší a přání nej-

většího muže našeho věku. (Za scénou se byla hudba opět ozvala. Markýzka pozoruje hraběte, jenž se opět s Anežkou do hovoru dal. Stranou.) Nesmím hraběti ponechat tak hojnou příležitost, by se s ní srozuměl. (Na hlas.) Pane hrabě! Jste mi dlužen odplatu za třicet louisdorů, které jsem včera na vás prohrála. Doufám, že budu míti dnes více štěstí. (Hrabě se ukloní.)

Maršálek (k Anežce). Je-li libo, slečno; hudba opět začíná.

Anežka. Děkuji, pane maršálku.

Markýzka. Nenamáhejte se nadarmo. I pro vítěze u Hastenbecku jedna věc jest nepřemožitelnou: svéhlavost ženská. Neť má si jednou umínila, že ne-tančí a nehraje a zůstává si důslednou, byť i srdce jí krvácelo. Oblažte raději hraběnku d'Isigny, která vzdychá, poněvadž dnes teprv šestkrátě tančila. (Odchází s hrabětem na pravo, maršálek na levo.)

V ý s t u p V.

Anežka (sama).

Anežka (posadí se do křesla a hledí na kytici). Tedy od hraběte. Co by tomu řekla paní maršálková? Ta má však starosti zcela jiné. Musí opět z poručíka udělati setníka, z upřímného nezkaženého mladíka — co jest mi ale po tom? A přece jest mi rytíře líto. A proč líto? Že se ochranou maršáلكové dostane na dráhu k bohatství a slávě? Arci za jakou cenu! Proč ale myslím na člověka, s kterým jsem

sotva promluvila, více, než na hraběte, s kterým každodenně co nejdůvěrněji hovořívám a který byl ke mně dnes tak dvorným, že mé veselé tetince skoro dobrý rozmar pokazil. Ubohá tetinka! Nemůže mu posud prominouti, že ji pro maršálkovou opustil. (Caraman přichází s levé strany. Anežka se ohlídně) Můj Bože! On!

Výstup VI.

Anežka. Caraman.

Caraman (spatřiv ji se zastaví.) Dáma? A sama? (Přiblíží se.) Ah tak! Jest to zádumčivá neť paní de Logny, na kterou se mne hrabě tázal. Zdálo se mi, jako by úsudek můj, že jest osoba nepatrná, s jakýmsi ironickým přízvukem opakoval. Mýlil jsem se snad? Uvidíme. (Přistoupí k Anežce.) Netančíte, slečno?

Anežka. Nikdy.

Caraman. Není možná, že by dáma tak mladá a krásná jako slečna de Beauchamp —

Anežka (přerušit mu řeč). Krásná? Jest to úsudek váš?

Caraman. Úsudek celého světa, který z vlastního přesvědčení opakuji.

Anežka. Tedy krásná? Doufám tak krásná, že činím dojem? (*Caraman* přisvědčuje.) Děkuji vám, pane, avšak prosím (*vzchopí se a jde k levým dveřím*) kdo jest ona dama tak lepého vzrůstu a tak půvabných pohybů?

Caraman. Slečna de Beauveau.

Anežka. A ona tak sličné tváři?

Caraman. Paní de Husson.

Anežka. A ona tak svěží pleti a zářících očí?

Caraman. Slečna de Poix.

Anežka. Obdivuji se výtečné vaší paměti, ano skoro nechápu, jak jste si mohl jména, která jste dnes snad poprvé slyšel, tak dobře pamatovati.

Caraman. Velmi prostá to věc. Každá z těchto dam vyniká nějakou předností, pro kterou jméno její v paměti mimovolně utkví.

Anežka. Jak se jmenuji já?

Caraman (s lehkým podivením). Slečna de Beauchamp.

Anežka. Chtěl jste říci Champrosé.

Caraman (pro sebe). Ta mne odbyla. (Po přestávce na hlas.) Býváte často samotna?

Anežka. Velmi často; záhy jsem se tomu naučila.

Caraman. Nepochybně mnoho myslíváte aneb snad také sníváte?

Anežka. Nedostává se mi látky, pročes nesnívám ani o plesech, ani o vítězstvích, ani o — setninách.

Caraman (trochu podrážděn). Co tím chcete říci, slečno?

Anežka. Co jsem slyšela. Navštívila jsem předevčírem operu ve společnosti paní A a paní B. V jiné loži seděla jistá vznešená a velmi nábožná dáma paní C, ku které brzy vešel mladý důstojník. Tu pravila paní A: Jest věru podivuhodno, že paní C nalézá mezi mladými důstojníky tak mnoho ctitelů, neb není

právě mladá a nemá mnoho vnaď. Ale mnoho setnin, odvětila paní B.

Caraman (podrážděn). Dovolte, bych pokračoval. V opeře byla též slečna D, o které u přítomnosti mladého důstojníka se vyslovila paní E: Ráda bych jen věděla, čeho chce slečna D nevlídným svým chováním dokázati? Bezpochyby, pravila paní F, že jsou druhy koketství rozličné.

Anežka (po přestávce). A co řekl mladý důstojník?

Caraman. Nemohl odporovati, neb nezná slečnu D, jako ona nezná jeho.

Anežka. Urazila jsem vás, pane rytíři?

Caraman. Mne? Kdo mluvil o mně?

Anežka. Doufám, že mi porozumíte a odpustíte. Před rokem navštívil tetu mou pan de Valence, můj bratranec, kterému jste u Mindenu život zachoval. Dověděla jsem se od něho poprvé o vašich skvělých činech, jak jste u Hastenbecku praporu dobyl a u Bergenu setninu zajal a naučila se ctíti jméno vaše co jméno udatného vojína a výtečného soudruha. Před týdnem seděla jsem nedaleko Palais-Royalu ve voze čekajíc na paní de Logny, která byla vešla do jistého skladu. Tu sklouzla stará žebračka na kluzké dlažbě a padla. Stářím a nouzí sešlá nemohla bez pomoci vstáti; avšak nikdo z luzy zevlující jí této neposkytnul, až konečně mladý důstojník k ní přikvapiv ji zvednul a sám do vozu donesl. „Výborné to srdce“, pravila jsem k sobě. Dnes konečně jsem k srdečnému potěšení poznala, že srdnatost mnou obdivovaná kráslí právě ono dobré srdce; avšak bohužel dověděla se

těž, jakým způsobem si majitel tak vzácných vlastností hledí pojistiti budoucnost. U člověka obyčejného by mne jednání podobné nijak nedojalo; u muže, jehož jsem si vážiti počala, bolestně se mne dotklo.

Caraman. Jest to vina má, že se v salonech musím doplížiti k tomu, čeho jsem si na bojišti dávno zasloužil? Ostatně jsem si vědom, slečno, že jsem posavadním jednáním svým neublížil ani cti své ani cti kohokoliv jiného a přísahám vám, že se i budoucně tak nestane.

Anežka. Na své slovo co muž a vojín?

Caraman. Co muž a vojín. Zdá se mi však, že na svět náš okem příliš zasmušilým pohlížíte; žijeme v něm, musíme se tedy s ním srovnati.

Anežka. Srovnati se s tímto světem? Já? Nikdy! Nešťastnou bych se cítila, pozbyla-li bych kdy cit pohrdání s touto mělkou slušností, za kterou se skrývá mrzká prostopášnost, s tou lacinou nábožností, tenkou rouškou poskvrněného svědomí a nevázaných chtíčů, s tou láskou k člověčenstvu, které se pánové a dámy naše naučili teprv od filosofů a kterou jeví krásnými slovy, duchaplnými spisy a utlačováním svých poddaných.

Caraman. Můj bože! Slečno, kterak jste přišla k náhledům tak podivným? To jsou preludy těžko-myslnosti.

Anežka. Znáte, pane, chudobu? Pravou, síly se-žírající, život hubící bídu? Já — ji znám. Otec můj, ačkoliv šlechtic, pojal za choť dívku měšťanskou a byl proto vyloučen ze společnosti svých příbuzných

a přátel. Dobří ti lidé však nestali se k němu lhostejnými; naopak starali se o něj tak laskavě, že za krátký čas umdlen stálým a marným bojem s neštěstím a pronásledováním zemřel. Žila jsem pak s matkou dlouhá leta co dítě chudé mezi lidem chudým a nikdy nezapomenu, co znamenají vpadlé líce, vyhaslé oko, vybledlé rty; nikdy nezapomenu, že na nich spočívá kletba na boháče, jenž z rozkoše v rozkoš se vrhá nedbaje, že snad soused jeho bídou umírá. Ano umírá. Jsou tomu teprv dva roky, co jsem stála u lůžka osoby, která umírala nedostatkem a osoba ta byla matka má. Od té doby jsem se smáti přestala; od té doby mne tíží myšlenka, že hrozí naší nešťastné vlasti pro neřesti tříd panujících soud strašný, neodvratný, ale spravedlivý! Avšak — zapomněla jsem se, jako vždy, kdykoliv do myšlenek podobných zabřednu; odpusťte, pane, že jsem vás nudila historií svého — (trpce) koketství.

Caraman. Pro bůh, slečno! Jen okamžik ještě, bych vás mohl odprositi na kolenou.

Anežka. Společnost nám ubohým ženským, i když ji nebavíme, nedovoluje bavit se příliš dlouho mimo ni. (Odejde v levo.)

V ý s t u p VII.

Caraman (sám).

Caraman. Jaká to dívka! Jako body pronikala slova její mé srdce. Byl bych v skutku tak na blízku

rozhraní mezi mužem počestným a pouhým dobrodruhem kořisticím ze slabosti ženské? Ještě jsem je nepřekročil a při sám bůh! nepřekročím a kdyby mne to stálo i setnictví. A zejtra u svatého Dominika? Ať se modlí maršálková sama. Jak byla krásná! Krásná jako anděl hněvu spravedlivého, jako anděl vypudivší mne z ráje lehké mysli. Jak opovržlivě se mnou s počátku mluvila! Přinutím ji však, by mně sama vyznala úctu, ano snad i ještě více. (Hrabě přichází s pravé strany a ohlíží se.)

V ý s t u p VIII.

Caraman. Croix.

Croix (pro sebe). Již zde není? Odešla nepochybně do tanečního salonu. (Chce odejít v levo.)

Caraman. Jen si pomyslete, milý hrabě. Hovořila se mnou a jak hovořila. Jest to božský tvor!

Croix (s podivením). Maršálková?

Caraman. Kdo mluví o té? Jest sice dobrého srdce a slíbila mně setninu, ale slečna de Champrosé —

Croix (s leknutím). Champrosé?

Caraman. — jest zcela něco jiného, jako by nebyla ani z tohoto světa. Jest tak důvtipná a přece tak dobrá, zdánlivě tak chladná a přece plná horoucího citu, zkrátka to jest povaha.

Croix (pátravě). Hodláte tedy slečně věnovati více pozornosti než posud?

Caraman. Jen pozornosti? S ní pouze chci se zabývat, neb musím blíže poznati nejzajímavější zjev těchto kruhů. Vy však, příteli drahý, doplňte míru laskavosti a uveďte mne k markýzce de Logny, bych každodenně se mohl viděti s její neteří.

Croix. A byste si vše pokazil. Jest zřejmé, že neznáte paní de Logny.

Caraman. Proč by mně ta veselá a přívětivá dáma měla překážeti? Veselí lidé mívají dobré srdce.

Croix. Zapomněl jste, že mne nenávidí? Jest se nadíti, že by přívětivým okem hleděla na hosta, jehož uvádím já v její dům? A kdyby dovedla býti tak spravedlivou, zvěděl byste brzy, že ta veselá a přívětivá dáma přeje neteri své vše, jen ctitele ne a můžete na to spolehnouti, že by poznavši pravý účel návštěv vašich jim brzy učinila přítrž. K neteri lze dostati se jen cestou jedinou, přízní tetinčinou.

Caraman (s nevolí). Mám se snad státi markýzčiným milovníkem?

Croix. Bloudku! Mluvil jsem o přízni a ne o lásce. Domýšlivá a ješitná jest každá žena, paní de Logny ale vyniká nad veškeré družky a má za povinnost každého muže, by stále na kolenou před ní ležel. Nuže lichote její domýšlivosti, kloňte se jí jako své ochranitelce, obdivujte se jejímu vtipu, jejímu vkusu, jejím rukavičkám a setkávejte se s ní náhodou několikrát za den, co vám bude tím příjemnější, poněvadž ji provází slečna de Champrosé.

Caraman. Chci býti její stínem.

Croix. Bude vás míti za vroucího ctitele, roze-

znávajícího se od milovníka obyčejného tím, že k ní pohlíží jako k bytosti vyšší, ideální, a proto za vytečného mladíka. Bude si přátí míti vás vždy sobě na blízku a bude záležeti jen na vás, byste použiv příhodného okamžiku dosáhnul u slečny de Champrosé všeho, čeho jen dosáhnouti chcete. Právě paní de Logny přichází; zkuste ihned svého štěstí. (Odchází seje pro sebe.) Zatím vypátrám, jak se věc má s Anežkou. (Odejde v levo.)

Výstup IX.

Caraman. Markýzka de Logny.

Markýzka (přichází s pravé strany). Hra jest přece jen věc nemravná. Prohrala jsem opět padesát louisdorů a hrabě mně také vyklouzl. Zajisté, že vězí zase u Anežky. (Spatří rytíře.) Hle! Naše novinka! V skutku velmi hezký to mladík. A toho bych měla nechati maršálkové, která mně odloudila hraběte? Což kdybych jí odplatila stejnou měrou? (Přistoupí ke Caramanovi. Na hlas.) Pane de Caraman! Samoten, kdežto byste mohl se baviti v nejskvělejší společnosti? A vypadáte tak vážně, skoro truchlivě, jako byste byl něco vzácného ztratil.

Caraman. Ano, paní markýzko! Ztratil jsem, co jsem měl nejdražšího a přece jsem tomu rád, že jsem to ztratil.

Markýzka. Své srdce? Bezpochybyjste je nechal někde za Rýnem u některé Thusneldy s modrýma

očima a velikou nohou, která vám uvěřila, poněvadž vám nerozuměla. Zasluhoval byste přísný trest za podobné odpadlictví.

Caraman. Víte dobře, paní markýzko, že se může milovati jen ve Francii a v nebi.

Markýzka. Tedy jste to ubohé srdce přinesl nazpět do Francie? Snad až do Versaillesu a zde je ztratil? Směla bych vám pomoci při hledání?

Caraman. Obávám se, že bych je tím způsobem nenalezl nikdy.

Markýzka (stranou). Má ducha. (Na hlas.) Měla bych se na vás hněvati; či jest to krásné nevšímati si přátel své rodiny?

Caraman. Nevěděl jsem —

Markýzka. Že k nim náležím? Chápu to. Bývala jsem co dítě často ve společnosti paní de Caraman, vaší matky. Ta dobrá dáma často mne zlíbala nazývajíce mne svou milou dceruškou. Mimo to jsem příbuznou pana de Valence, jemuž jste život zachoval a ráda bych vám ve vlastním bytu poděkovala. Doufám tedy, že při návštěvách u paní maršálkové někdy také zabloudíte do druhého křídla zámku k přítelkyni své matky a že jí ušetříte něco z toho, čím v tak hojné míře zahrnujete paní d'Estrées, z vašeho času a vaší zábavy. (Podává mu ruku.)

Caraman (líbá ji). Prosím, byste mi uvěřila, paní markýzko, pakli vás ujišťuji, že jste vyplnila jednu z nejněžnějších mých tužeb. (Za posledních slov byl s levé strany vystoupil maršálek a maršálková, provázejíce hosti na odchodu; později též Anežka a hrabě.)

V ý s t u p X.

Předešli. Maršálek. Paní d'Estrées. (Později) Anežka.
Croix.

Markýzka. Mohu vám slíbiti, že se u mne nuditi nebudete, neb velduchové naší literatury poctívají salon můj svou přítomností. Hle! Společnost se již rozchází. Dobrou noc! (K maršálkové.) Děkuji vám, drahá přítelkyně, za krásný večer. Bavila jsem se rozkošně, zvláště zde s panem rytířem.

Paní d'Estrées (nuceně). To mne nad míru těší.

Markýzka. Ano, milá Adelo, k tomu se musí i závist přiznati, že u vás člověk najde vždy něco vele-zajímavého. Umíte vše tak zařídit, že mívá člověk obtíž, by se vám odsloužil; tentokráte však umínila jsem si, že se vámi zahanbiti nedám. Na shledanou, milý rytíři, nezapomeňte na svůj slib. (Markýzka, Anežka a jiní hosté odcházejí provázeni maršálkem a maršálkovou.)

V ý s t u p XI.

Caraman. Croix.

Caraman. Přejte mi štěstí, milý příteli! Známost s markýzkou jest učiněna a pozvání dosaženo; ano doufám, že jsem si získal i její přízně, tak laskavě se mnou mluvila. Pomyslete si! Zpomněla si i dokonce, že matka má ji co dítě často zlíbala.

Croix. A ráda by to oplatila synovi.

Caraman. Odpouštím vám sarkasmus, neb znám jej co příkrývku výborného srdce. Dobrou noc! Musím se ještě všem stromům na boulevardech svěřiti, že vtáhla vesna do srdce mého. (Odkvapí prostředkem.)

Výstup XII.

Croix. (Později) *Paní d'Estrées.*

Croix. Střežte se jen, lyrická dušinko, by předčasně květy nespálil mráz.

Paní d'Estrées (vrací se prostředkem. Pro sebe.) Zda-li pak přijde? (*Croix* k ní přikročí.) Posud zde, Gastone?

Croix. Mohl bych odejít, Adelo, nenaleznuv v okamžiku důvěrného hovoru náhradu za strašně dlouhý večer?

Paní d'Estrées (pro sebe). Jak švarně vypadá v těsném kabátě vojenském!

(Přestávka.)

Croix (s výčitkou). Adelo!

Paní d'Estrées (rozržtě). Ano — zcela dobře — pravil jste —

Croix. Že jste dnes velmi rozržita.

Paní d'Estrées. Můj bože! To horko! Ten hluk! Hlava mně jde kolem. Dobrou noc! (Chce odejít v levo.)

Croix. Tak mne propouštíte? (*Paní d'Estrées* mu podává ruku, jižto *Croix* líbá.) A zítra u svatého —

Paní d'Estrées (rozržtě). Dominika.

Croix (s podivením). Již ne u svatého Sulpicia?
Z doby cotillonův.

Paní d'Estrées (vzpamatuje se). Chtěla jsem říci u svatého Sulpicia. (Odchází v levo.)

Výstup XIII.

Croix (sám).

Croix. Ubohý svatý Sulpicie! Mně se zdá, že se paní maršálková nebude více k tobě modliti. Švarný můj náhradník ji celou oslepil a ohlušil. Ale Anežka! I jí se zalíbil ten holobrádek přímou srdečností. Zde pomůže vévoda de Choiseul. (Odchází prostředkem.)

(Opona spadne.)

Dějství II.

(Salon u maršálkové. V prostředku jest vchod, v levo jsou dvěře ke komnatám paní d'Estrées, v pravo ke komnatám maršálka. Stál s náčním psacím.)

Výstup I.

Paní d'Estrées (vchází prostředkem v závoji a s modlitbami v rukou. Za ní) **Mína**.

Paní d'Estrées (pro sebe). Opět nepřišel. Po šest dní na něj v kostele marně čekám. Mluvila jsem přece zřetelně, že nedorozumění není možno. Zdržuje ho tedy něco, avšak co? (Podává závoj a modlitby Míně. Na hlas.) Byl zde někdo návštěvou?

Mína. Nikdo. Ani paní de Logny se neobjevila a proto také se neukázal pan de Caraman.

Paní d'Estrées (přísně). Proto také se neukázal? Co tím chcete říci?

Mína (v rozpacích). Prosím za odpuštění, avšak sluhové v předsíni —

Paní d'Estrées. Nuže?

Mína. Dávají se do smíchu, kdykoliv paní markýzka přichází.

Paní d'Estrées. A proč se dávají páni sluhové do smíchu?

Mína. Protože pak také pan rytíř nenechává dlouho na sebe čekati.

Paní d'Estrées. Můžete jíti. (*Mína odchází v levo.*) Bylo by možná? Kdo byl předevcírem u mne, když přišel? Paní de Logny se slečnou de Champrosé. A v pondělí? Opět markýzka se svou neteří. Není pochybnosti více, že ho chytrá svůdnice k sobě láká. Nevypověděla mi na plesu zřejmě válku, nenazvala ho hned za prvního večera známosti svým milým rytířem? Včera u paní de Boufflers bavila se jen s ním; pro ni měl úslužnost a dvornost, pro mne trochu chladné uctivosti. A přece jsem jista, že by mně neodolal, kdybych mohla jen jednou s ním o samotě mluvití (*Přemýšlí.*) Ano, tak to půjde. Dnes večer bude maršálek u krále, avšak kde? (*Hledí oknem.*) Hle tu stinnou besídku u sochy Diany; tam se s ním — pohněvám. (*Zazvoní a píše.*) „Musím s Vámi mluvití dnes večer v parku u sochy Diany. Adela d'Estrées. Panu rytíři de Caraman.“ (*Sluha vchází prostředkem.*) Toto psaní doneste do bytu pana de Caraman a nařídte, by se mu na jisto ještě před večerem doručilo. (*Sluha odchází prostředkem.*) Uvidíme, paní markýzko, která z nás dovede silněji poutati. (*Hrabě vejde prostředkem.*)

Výstup II.

Paní d'Estrées. Croix.

Paní d'Estrées. Vítám vás, milý hrabě. (Croix neodpověděv, postaví se k oknu.) O čem přemýšlíte tak hluboce, že neslyšíte ani mého hlasu?

Croix. O ničem, má drahá; o příčině, která vás asi zdržela, že jste po šest dní nepřišla do kostela svatého Sulpicia, o věrnosti ženských a podobných věcech, jichž vlastně není, to jest o ničem.

Paní d'Estrées (stranou). Jest podrážděn; mohla bych s ním udělati konec. (Na hlas.) Gastone! Přišel okamžik, kdy mně jest promluvit s vámi slovo vážné. (S líčenou vážností.) Gastone! Přemýšlel jste kdy o povinnostech manželských? Váš úsměv mně praví, že je počítáte též k věcem, jichž vlastně není; chci vám však dáti důkaz, že aspoň já znám povinnosti takové. Poměr náš jest u konce.

Croix. Adelo! Co chcete učiniti? (S líčeným pathosem.) Chcete mne uvrhnouti v zoufalství?

Paní d'Estrées. Nikoliv. Chci vás povznést nad pozemskou vášeň k výšinám nebeským, kde se zrodila myšlenka oběti. Ano, Gastone! Pomněte, jak šlechetné, jak velké jest odříci se nejmilejších snův, proto že by mohly rušiti poklid bližního a poskvřniti vlastní svědomí. Oh! Nechte mne rozjařiti šlechetné srdce vaše krásnou tou myšlenkou, až mne řekne tajemná slza v oku, utlumený vzdech na rtech: „Ano, Adelo, obětujme se!“

Croix. A co si počnu, co mně zbude, ztratím-li vaši lásku? Nestanu se žebrákem, ztrativším jediný klenot svůj?

Paní d'Estrées. A přátelství? Čisté přátelství, neskrývající se před světem, nerušené výčitkami svědomí by nebylo ničím?

Croix. Adelo! Co jste ze mne učinila? Mocná čarodějko! Vyháníte mne z ráje a místo kletby zehnáám rtům, které vyřkly ortel můj, líbám ruku, která mne odstrkuje.

Paní d'Estrées. Tedy obět a přátelství!

Croix. Obět a přátelství! (Hledí oknem.) Kdo pak to přijíždí? To jest kočár vévody de Choiseul.

Paní d'Estrées. Můj bože! (Hledí do zrcadla.) Tak se nesmím ukázati. Jsem přistrojena jen pro kostel, nikoliv ale pro návštěvu. Pobavte, prosím, zatím vévodu. (Odkvapí na levo.)

V ý s t u p III.

Croix (sám).

Croix. Ta zbožná duše! Kdykoliv nachází ctitele nového, začne ji hrýztí svědomí pro poměr s miláčkem dřívějším a ona se — obětuje. Jak hbitě odříkávala ty zvučné fráse! Není však divu, neb se obětuje nejméně již po třicáté. (Sluha otvírá vévodovi de Choiseul dvéře.)